

Верховний
Суд

Роль Великої Палати Верховного Суду у забезпеченні єдності судової практики щодо міжнародних злочинів

Микола МАЗУР

суддя Верховного Суду
кандидат юридичних наук, доцент

Кримінальний кодекс України

Стаття 438. Порушення законів та звичаїв війни

1. [1] Жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, [2] вигнання цивільного населення для примусових робіт, [3] розграбування національних цінностей на окупованій території, [4] застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, [5] інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також [6] віддання наказу про вчинення таких дій – караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років.

2. [7] Ті самі діяння, якщо вони поєднані з умисним вбивством, - караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі.

Римський статут Міжнародного кримінального суду (1998)

Стаття 8. Воєнні злочини

1. Суд має юрисдикцію стосовно воєнних злочинів, зокрема у випадках, коли їх вчинено в рамках плану чи політики або в рамках широкомасштабного вчинення таких злочинів.

<p>Стаття 8 Воєнні злочини</p> <p>1. Суд має юрисдикцію стосовно воєнних злочинів, зокрема у випадках, коли їх вчинено в рамках плану чи політики або в рамках широкомасштабного вчинення таких злочинів.</p> <p>2. Для цілей цього Статуту «воєнні злочини» означають:</p> <p>a) злочин порушення Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, а саме будь-яке з таких діянь проти осіб або майна, що охоплюються згідно з положеннями відповідної Женевської конвенції:</p> <p><i>"Цією політикою для поранених і вояків в діючій армії", "Цією політикою для поранених, вояків і вояків, які перебувають у стані беззахистності", "Цією конвенцією про захист цивільного населення в воєнний час", "Цією конвенцією про захист культурних пам'яток", "Цією конвенцією про захист культурних пам'яток в воєнний час"</i></p> <p>i) умисне вбивство;</p> <p>ii) катування або інше жорстке поводження, у тому числі біологічні експерименти;</p> <p>iii) умисне заволодіння цивільних страждальців або тяжко хворих ув'язнених чи вивідів здоров'я;</p> <p>iv) широкомасштабне знищення і привласнення майна, що не викликає військово необхідності і вимане незаконно та беззаступно;</p> <p>v) втручання військовополоненого або іншої особи, що перебуває під захистом, до служби у збройних силах ворожої держави;</p> <p>vi) умисне позбавлення військовополоненого або іншої особи, що перебуває під захистом, права на справедливий і законний суд;</p> <p>vii) незаконна депортація або передавання чи незаконне позбавлення волі;</p> <p>viii) вилучення заручників;</p> <p>ix) інші серйозні порушення законів і звичаїв, що застосовуються в міжнародних збройних конфліктах у встановлених рамках міжнародного права, а саме будь-яке з таких діянь:</p> <p>i) умисне серйозне напади на цивільне населення як таке або на окремі цивільні об'єкти, що не беруть безпосередньої участі в воєнних діях;</p> <p>ii) умисне серйозне напади на цивільні об'єкти, тобто об'єкти, що не є військовими цілями;</p> <p>iii) умисне серйозне напади на персонал, об'єкти, матеріал, підрозділи або транспортні засоби, задіяні в наданні гуманітарної допомоги чи в місці з відпочинку втручанням відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, доки вони мають право на захист, який притримується цивільні особи або цивільні об'єкти згідно з міжнародним правом збройних конфліктів;</p> <p>iv) умисне вчинення нападу з упередженням того, що такий напад приведе до випадкової загибелі чи поранення цивільних осіб або заохочення цивільних об'єктів чи насильницької, дискримінаційної та серйозної іншої незаконної природою середовищу, яка буде явно надірваною в порівнянні з конкретно та безпосередньо очікувано загальною військовою перевагою;</p>	<p>x) напад на цивільний і тварин, що не є військовими цілями, міста, села, поселення або будівлі чи їх об'єкти із застосуванням будь-яких засобів;</p> <p>xi) вбивство або поранення комбатанта, який, склавши зброю чи не маючи більше засобів захисту, беззахисно знає;</p> <p>xii) незаконне використання прапора парламентера, прапора чи військового знамі розпізнавання та форми верхов або Організації Об'єднаних Націй, а також розпізнавальних емблем, установлень Женевських конвенцій, наслідком чого є смерть або заподіяння особи серйозних ушкоджень;</p> <p>xiii) використання, право чи опосередковано, окуповаційно державою частини II класифікації цивільного населення на окуповану всю територію чи депортація або переміщення всього або частини населення окупованої території у межах чи за межі цієї території;</p> <p>xiv) умисне серйозне напади на будівлі, призначені для реабілітації, освіти, мистецтва, науки чи благодійних цілей, на історичні пам'ятки, госпіталі та місця зосередження хворих і поранених за умови, що вони не є військовими цілями;</p> <p>xv) заподіяння особам, які перебувають під владою ворожої сторони, фізичного каліцтва або здійснення над ними медичних чи наукових експериментів будь-якого характеру, які не обумовлені необхідністю медичного, стоматологічного або лікарського лікування відповідної особи і здійснюються не в її інтересах та які призводять до смерті або серйозно зашкоджують здоров'ю такої особи чи осіб;</p> <p>xvi) зрештою зброєю або поранення осіб, що належать до ворожої нації чи армії;</p> <p>xvii) змова про те, що поклади не буде;</p> <p>xviii) знищення або заволодіння майна ворога, крім випадків, коли таке знищення або заволодіння настільки необхідно воєнно необхідності;</p> <p>xix) незаконне споживання, протруєння або надрукування в суді прапів і голівки громадян ворожої сторони;</p> <p>xx) втручання громадян ворожої сторони до участі в воєнних діях проти їхньої власної країни, навіть якщо вони перебували на службі воєнної сторони до початку війни;</p> <p>xxi) розривання міста або населеного пункту, навіть якщо його заволодано штурмом;</p> <p>xxii) застосування отрути або отруєної зброї;</p> <p>xxiii) застосування задушливих, отруйних або інших газів та всіх аналогічних рідких, матеріалів чи засобів;</p> <p>xxiv) застосування кулі, що легко розповсюджується або поширюється в тілі людини, також, як кулі з твердим оболонкою, яка не повністю ковзає осердя або має калібри;</p> <p>xxv) застосування зброї, боєприпасів і матеріалів, а також методів ведення війни такого характеру, які спричиняють надмірні ушкодження чи невпорядковані страждання або які за своєю суттю є неадекватними і порушення норм міжнародного права збройних конфліктів, за умови, що така зброя, такі боєприпаси і матеріали та методи ведення війни є предметом всеосяжного заборони і включені до додатка до цього Статуту шляхом висвоєння повноважень згідно з відомими положеннями, викладеними в статтях 121 і 123;</p> <p>xxvi) посягання на людську гідність, зокрема образливе і принижувальне поводження;</p> <p>xxvii) використання, сексуальне рабство, втручання до протесту, примусова вагітність, як вона визначена в Пункті 2(f) статті 7, примусова стерилізація чи будь-яка інша</p>	<p>форма сексуального насильства, яка також становить грубе порушення Женевських конвенцій;</p> <p>xxviii) використання протестувальників цивільної особи або іншої особи, яка перебуває під захистом, для замаху певних пунктів, районів або збройних сил від військового обстрілу;</p> <p>xxix) умисне серйозне напади на будівлі, матеріал, медичні установи й транспортні засоби, а також на персонал, що використовує згідно з міжнародним правом розпізнавальні емблеми, передбачені Женевськими конвенціями;</p> <p>xxx) умисне використання госпітуляції цивільного населення як методу ведення війни шляхом позбавлення його кримінальної необхідності для використання, у тому числі умисне створення поранених для надання допомоги, як це передбачено відповідно до Женевських конвенцій;</p> <p>xxxi) набір або вербування дітей війни до складу національних збройних сил або використання їх для активної участі в бойових діях;</p> <p>xxxii) У разі збройного конфлікту міжнародного характеру, злочин порушення статті 3, сільний для цивільних Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, а саме: будь-яке з таких діянь, вчинених стосовно осіб, які не беруть активної участі в бойових діях, у тому числі військовополонених, що склало зброю, та осіб, викладених в строю в регулярній армії, поранених, транспортні ідентифікації, зокрема образливе і принижувальне поводження;</p> <p>iii) посягання на людську гідність, зокрема образливе і принижувальне поводження;</p> <p>ii) заволодіння заручниками;</p> <p>iv) висвоєння об'єктів і приналежності їх до виконання без попереднього рішення, умовленого створення у встановленому порядку суду, який забезпечує дотримання всіх судових гарантій, які визначені місцевим законодавством;</p> <p>б) Пункт 2(c) застосовується до збройних конфліктів міжнародного характеру, а отже, не застосовується до випадків порушення внутрішнього порядку та виконання внутрішнього, також, як заворушення, окремі й спорадичні акти насильства та інші акти подібного характеру;</p> <p>c) інші серйозні порушення законів і звичаїв, що застосовуються в збройних конфліктах міжнародного характеру в установлених рамках міжнародного права, а саме: будь-яке з таких діянь:</p> <p>i) умисне серйозне напади на цивільне населення як таке або на окремі цивільні об'єкти, які не беруть безпосередньої участі в бойових діях;</p> <p>ii) умисне серйозне напади на будівлі, матеріал, медичні установи й транспортні засоби, а також персонал, що використовує згідно з міжнародним правом розпізнавальні емблеми, передбачені Женевськими конвенціями;</p> <p>iii) умисне серйозне напади на персонал, об'єкти, матеріал, підрозділи або транспортні засоби, задіяні в наданні гуманітарної допомоги чи в місці з відпочинку втручанням відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, доки вони мають право на захист, який притримується цивільні особи або цивільні об'єкти згідно з міжнародним правом збройних конфліктів;</p>	<p>iv) умисне серйозне напади на будівлі, призначені для реабілітації, освіти, мистецтва, науки чи благодійних цілей, на історичні пам'ятки, госпіталі та місця зосередження хворих і поранених за умови, що вони не є військовими цілями;</p> <p>v) розривання міста або населеного пункту, навіть якщо його заволодано штурмом;</p> <p>vi) катування, сексуальне рабство, втручання до протесту, примусова вагітність, як вона визначена в Пункті 2(f) статті 7, примусова стерилізація чи будь-яка інша форма сексуального насильства, яка також становить грубе порушення статті 3, сільний для цивільних Женевських конвенцій;</p> <p>vii) набір або вербування дітей війни до складу збройних сил чи групу або використання їх для активної участі в бойових діях;</p> <p>viii) віддання розпоряджень про переміщення цивільного населення з причин, пов'язаних з конфліктом, якщо тільки цього не вимагають збройною безпекою відповідного цивільного населення або настільки необхідності військового характеру;</p> <p>ix) зрештою зброєю або поранення комбатанта ворога;</p> <p>x) змова про те, що поклади не буде;</p> <p>xi) заподіяння особам, які перебувають під владою іншої сторони конфлікту, фізичного каліцтва або здійснення над ними медичних чи наукових експериментів будь-якого характеру, які не обумовлені необхідністю медичного, стоматологічного або лікарського лікування відповідної особи і здійснюються не в її інтересах та які призводять до смерті або серйозно зашкоджують здоров'ю такої особи чи осіб;</p> <p>xii) знищення або заволодіння майна ворога, крім випадків, коли таке знищення або заволодіння настільки необхідно обставинами конфлікту;</p> <p>б) Пункт 2(e) застосовується до збройних конфліктів міжнародного характеру, а отже, не застосовується до випадків порушення внутрішнього порядку та виконання внутрішнього, також, як заворушення, окремі й спорадичні акти насильства та інші акти подібного характеру. Він застосовується до збройних конфліктів, що мають місце на території держави, коли відбувається внутрішній збройний конфлікт між урядовими силами влади та організованими збройними групами або між такими групами;</p> <p>3. Якщо в пункті 2(c) та (e) не вказано на відповідальність уряду за відлучення або відмовлення закону та порядку в державі або за захист єдності й територіальної цілісності держави всіма законними засобами.</p>
--	--	--	---

Кримінальний кодекс України

Стаття 437. Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни

1. Планування, підготовка або розв'язування агресивної війни чи воєнного конфлікту, а також участь у змові, що спрямована на вчинення таких дій, -

...

2. Ведення агресивної війни або агресивних воєнних дій -

...

.

Римський статут Міжнародного кримінального суду (1998)

Стаття 8 bis Злочин агресії

1. Для цілей цього Статуту «злочин агресії» означає планування, підготовку, ініціювання або вчинення особою, яка спроможна фактично здійснювати контроль за політичними чи військовими діями держави або керувати ними, акту агресії, який за своїм характером, тяжкістю та масштабами є грубим порушенням Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Кримінальний кодекс України

Стаття 437. Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни

1. Планування, підготовка або розв'язування агресивної війни чи воєнного конфлікту, а також участь у змові, що спрямована на вчинення таких дій, -

...

2. Ведення агресивної війни або агресивних воєнних дій -

...

- У текст цієї статті відсутні вказівки на суб'єкта злочину

Кримінальний кодекс України

Спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення, як правило, визначається в тексті КК:

ст. 111 КК – «Державна зрада, тобто діяння, умисно вчинене громадянином України...»

ст. 117 КК «Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини»

ст. 131 КК – «Неналежне виконання медичним, фармацевтичним або іншим працівником своїх професійних обов'язків»

ст. 157 ч. 4 КК – «Незаконне втручання службової особи у діяльність виборчої комісії...»

ст. 364-2 КК «Здійснення народним депутатом України... голосування замість іншого народного депутата України»

Стаття 365 КК «Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу»

Злочин агресії

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

Суть виключної правової проблеми:

«Чи підлягають кримінальній відповідальності за статтею 437 КК особи, які не здійснюють військового та політичного керівництва державою-агресором, не наділені службовою компетенцією чи іншими можливостями впливати на прийняття рішень щодо планування, підготовки, розв'язування чи ведення агресивної війни, агресивних воєнних дій та/або контролювати їх виконання, однак задіяні як співвиконавці у заходах, що за змістом є участю у веденні такої війни чи воєнних дій?»

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

«Автономність» тлумачення

«Тлумачення змісту діянь, зазначених у статті 437 КК, на національному рівні має певний рівень автономії від їхнього тлумачення в міжнародному праві. Володіючи свободою розсуду щодо визначення злочинності та караності діянь, держава вправі визначати і коло суб`єктів, відповідальних за їх вчинення...

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

«Автономність» тлумачення

...Як зазначив Європейський Суд з прав людини, коли внутрішні суди тлумачать внутрішньоправові положення, похідні від міжнародного публічного права, то вони мають вирішити, яке саме тлумачення їм застосовувати у внутрішньому праві, за умови, що таке тлумачення має узгоджуватись із суттю правопорушення (рішення у справі «Йоргич проти Німеччини» від 12 жовтня 2007 року, заява № 74613/01, §§ 103-116).»

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

Визначення «суб'єкта злочину» через «об'єктивну сторону» та «об'єкт злочину»

«Законодавець не визначив, хто є **суб`єктом** кримінального правопорушення за статтею 437 КК. Питання про це необхідно вирішувати з урахуванням змісту і характеру дій, які становлять **об`єктивну сторону** правопорушення, та **можливостей конкретної особи** внаслідок їх вчинення **впливати на об`єкт посягання**, яким є **мир** як складова міжнародного правопорядку»

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

Планування агресивної війни чи воєнного конфлікту

означає попереднє встановлення характеру, послідовності, строків виконання й інших істотних умов для досягнення цілей такої війни чи воєнного конфлікту.

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

Підготовка агресивної війни чи воєнного конфлікту

передбачає попереднє готування засобів ведення війни (воєнного конфлікту), створення для цього сприятливих умов і усунення перешкод.

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

Розв`язування агресивної війни чи воєнного конфлікту

становить дії, безпосередньо спрямовані на реалізацію плану щодо початку агресивної війни (воєнного конфлікту). Вони можуть полягати, зокрема, у створенні, в тому числі інсценуванні, конфліктної ситуації, приводу для застосування збройної сили; провокації супротивника на початок дій з використанням зброї; відданні наказу про початок агресивної війни (конфлікту) тощо.

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

Участь у змові, що спрямована на планування, підготовку, розв`язування агресивної війни чи воєнного конфлікту,

характеризується домовленістю між суб`єктами злочину про спільне вчинення дій, наслідком яких надалі має стати планування, підготовка, розв`язування агресивної війни чи воєнного конфлікту. Кожен із учасників змови повинен з огляду на своє становище мати можливість реалізувати досягнуті домовленості, тобто вчинити дії відповідно до відведеної йому ролі.

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

Веденням агресивної війни

є дії особи чи групи осіб, які відіграють **вирішальну роль у формуванні або реалізації певного напрямку державної політики** щодо вчинення агресії стосовно іншої держави.

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

Ведення агресивних воєнних дій

передбачає керівництво застосуванням збройних або воєнізованих формувань, сил і засобів для проведення воєнних операцій на певних напрямках під час вчинення акту агресії. Це передбачає, зокрема, організацію та управління реалізацією конкретних операцій, битв, ударів, боїв з боку збройних або воєнізованих формувань, зусиллями яких вчиняється акт агресії.

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

Висновки щодо застосування норми права:

«Діяння, визначені у статті 437 КК, здатні вчиняти особи, які в силу службових повноважень або фактичного суспільного становища спроможні здійснювати ефективний контроль за політичними чи воєнними діями або керувати ними та/або істотно впливати на політичні, військові, економічні, фінансові, інформаційні та інші процеси у власній державі чи за її межами, та/або керувати конкретними напрямками політичних або воєнних дій»

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

«Планування, підготовка, розв`язування агресивної війни чи воєнного конфлікту, участь у змові, що спрямована на вчинення таких дій, та ведення агресивної війни чи агресивних воєнних дій вимагає наявності у суб`єктів або відповідних повноважень, ресурсів у сферах міжнародних відносин, внутрішньої політики, оборони, промисловості, економіки, фінансів, або такого суспільного становища, яке дозволяє їм впливати на прийняття відповідних рішень уповноваженими особами»

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

«До осіб з відповідними можливостями можуть належати, наприклад:
глави держав та урядів; члени парламенту; лідери політичних партій; дипломати;
керівники спецслужб; командири збройних сил, підпорядкованих державі, а також незаконних
воєнізованих чи збройних формувань;
інші особи, які фактично діють як військові командири;

...

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

...

керівники органів виконавчої влади, які здійснюють функції з вироблення та реалізації державної політики і нормативно-правового регулювання у сфері діяльності збройних формувань і обігу зброї; керівники, правовий статус яких не охоплюється поняттям військового командира і які здійснюють владу або контроль щодо осіб, які беруть участь в агресивній війні чи агресивних воєнних діях;

...

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

...

керівники органів виконавчої влади, які здійснюють функції з вироблення та реалізації державної політики і нормативно-правового регулювання у сфері діяльності збройних формувань і обігу зброї; керівники, правовий статус яких не охоплюється поняттям військового командира і які здійснюють владу або контроль щодо осіб, які беруть участь в агресивній війні чи агресивних воєнних діях;

...

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

...

інші особи, які хоча й не займають формальних посад, проте здатні реально впливати на військово-політичні процеси, пов'язані з плануванням, підготовкою, розв'язуванням агресивної війни чи воєнного конфлікту та веденням агресивної війни або агресивних воєнних дій»

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

Висновки щодо кваліфікації дій засуджених при конкуренції ст. 438 КК і статей КК, що встановлюють відповідальність за вчинення загальнокримінальних злочинів:

«Вчинені в умовах збройного конфлікту дії, що охоплюються заборонами, встановленими нормами міжнародного гуманітарного права, і становлять їх серйозне порушення, кваліфікуються лише за статтею 438 КК і додаткової правової оцінки за іншими статтями цього Кодексу не потребують».

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

Воєнний злочин та/або загально кримінальний злочин?

«Вчинені в умовах збройного конфлікту дії, що охоплюються заборонами, встановленими нормами міжнародного гуманітарного права, і становлять їх серйозне порушення, кваліфікуються лише за статтею 438 КК і додаткової правової оцінки за іншими статтями цього Кодексу не потребують».

Воєнний злочин та/або загально кримінальний злочин?

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

Воєнний злочин та/або загально кримінальний злочин?

«Терміни, якими одні й ті самі діяння позначені у нормах міжнародного гуманітарного права і національного закону про кримінальну відповідальність, можуть відрізнитися. Однак для подолання конкуренції положень статті 438 КК з іншими кримінально-правовими нормами вирішальне значення має зміст дій, поставлених особі за провину, - чи порушують вони закони і звичаї війни, встановлені чинними для України міжнародними договорами. Кваліфікуватися за іншими статтями Особливої частини КК можуть діяння, які хоч і вчинені під час збройного конфлікту, проте не охоплюються заборонами, передбаченими нормами міжнародного гуманітарного права».

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

Висновки кваліфікації дій засуджених за частиною третьою статті 146 КК:

Відповідно до встановлених судом фактичних обставин справи незаконне позбавлення волі та викрадення потерпілих було вчинено у контексті розпочатої у 2014 році збройної агресії російської федерації проти України. Факт і спосіб скоєння зазначеного злочину були зумовлені обстановкою збройного конфлікту, умовами окупації, участю засуджених у воєнних діях, наявністю у них зброї і пов'язаною із цим фактичною владою над цивільним населенням. Тому інкриміноване засудженим незаконне позбавлення волі або викрадення людини (стаття 146 КК) за змістом становило нелегальне ув'язнення цих осіб, що прямо заборонено статтею 147 Женевської конвенції (IV), а отже вказані дії охоплюються об'єктивною стороною злочину, передбаченого частиною 1 статті 438 КК.

In absentia

Справа щодо злочину агресії

Постанова ВП ВС від 28 лютого 2024 року у справі № 415/2182/20

У кримінальних провадженнях, які розглядаються in absentia, необхідно застосовувати стандарти, сформульовані у практиці Європейського суду з прав людини.

ВП ВС прямо послалася на стандарти, узагальнені ЄСПЛ в справі «Санадер проти Хорватії» (Sanader v. Croatia, рішення від 12 лютого 2015 року, заява № 66408/12).

Верховний
Суд

Дякую за увагу!